

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

5. februar 2004 *

I sag C-265/02,

angående en anmodning, som Corte suprema di cassazione (Italien) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Frahuil SA

mod

Assitalia SpA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands

* Processprog: italiensk.

tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af dommerne P. Jann (refererende dommer), som fungerende formand for Femte Afdeling, C.W.A. Timmermans og S. von Bahr,

generaladvokat: P. Léger,
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved E. de March og A.-M. Rouchaud-Joët, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 11. april 2002, indgået til Domstolen den 18. juli 2002, har Corte suprema di cassazione i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, forelagt et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 5, nr. 1, i denne konvention (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1, herefter »konventionen«).
- 2 Spørgsmålet er blevet rejst under et regressøgsmaal iværksat af Assitalia SpA (herefter »Assitalia«), som er et italiensk selskab, mod Frahuil SA (herefter »Frahuil«), som er et fransk selskab, med henblik på inddrivelse af et toldbeløb, som Assitalia som kautionist for speditørvirksomheden Vegetoil Srl (herefter »Vegetoil«) har betalt i forbindelse med Frahuils indførsel af varer.

Relevante retsforskrifter

Bruxelles-konventionen

3 I henhold til konventionens artikel 1, stk. 1, finder den anvendelse »på borgerlige sager, herunder handelssager [...]. Den omfatter i særdeleshed ikke sager om skat, told eller administrative anliggender«.

4 Konventionens artikel 2, stk. 1, bestemmer:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.«

5 Konventionens artikel 5, nr. 1, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

- 1) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes [...]

- 6 Konventionens artikel 53, stk. 1, bestemmer:

»Selskabers og juridiske personers hjemsted skal ved anvendelsen af denne konvention ligestilles med fysiske personers bopæl [...]«

Nationale bestemmelser

- 7 For så vidt angår kaution bestemmer artikel 1949 i den italienske civillovbog (herefter »civillovbogen«), der har overskriften »Kautionsistens indtræden i fordringshavers krav«, bl.a.:

»Den kautionsist, der har betalt det skyldige beløb, indtræder i alle fordringshavers rettigheder over for skyldneren.«

- 8 Civillovbogens artikel 1950, stk. 1, der har overskriften »Regres mod hovedskyldneren«, er affattet således:

»Den kautionsist, der har betalt det skyldige beløb, kan anlægge regressøgsmål mod hovedskyldneren, selv om kautionsaftalen er indgået uden skyldnerens vidende.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 9 Frahuil, som har hjemsted i Marseille (Frankrig), importerede varer fra tredjelande til Italien. Frahuil gav Vegetoil i opdrag at forestå alle formaliteter i forbindelse med fortoldningen, og hævder til dette formål at have udbetalt et forskud til Vegetoil, som beløbsmæssigt svarer til det skyldige toldbeløb.
- 10 Vegetoil betalte ikke den pågældende toldskyld, men valgte at gøre brug af muligheden for at udsætte betalingen af toldskylden mod at stille sikkerhed i medfør af artikel 78 og 79 i testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale (bekendtgørelse af toldlovgivningen) godkendt ved dekret nr. 43 af 23. januar 1973 fra republikkens præsident (GURI, supplemento ordinario nr. 80 af 28.3.1973).
- 11 Sikkerheden blev stillet i form af en kautionsaftale, som uden Frahuils vidende blev indgået mellem Vegetoil og Assitalia, der har hjemsted i Rom, hvorved sidstnævnte indtrådte som kautionist for Vegetoil i forhold til de italienske toldmyndigheder.
- 12 Assitalia betalte det skyldige toldbeløb vedrørende Frahuils importforretning.
- 13 Assitalia anlagde derefter ved Tribunale di Roma (Italien) sag mod Frahuil med påstand om betaling af det beløb, som Assitalia havde betalt til toldmyndighederne. Grundlaget for dette søgsmål var den ret til indtræden i fordringshaverens rettigheder og til regres mod skyldneren, som kautionisten er tillagt i medfør af civillovbogens artikel 1949 og 1950.

- 14 Frahuil har nedlagt påstand om, at den italienske ret savner kompetence, fordi Frahuil i medfør af konventionens artikel 2 skulle have været sagsøgt ved retterne i den stat, hvor selskabet har sit hjemsted, dvs. ved de franske retter.
- 15 Ved dom af 20. juni og 15. september 1995 fastslog Tribunale di Roma, at den havde kompetence. Efter appel stadfæstede Corte d'appello di Roma (Italien) ved domme af 24. oktober og 12. november 1997 Tribunale di Romas dom. Corte d'appello fandt, at de italienske retter var kompetente i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1. Frahuils pligt til over for Assitalia at tilbagebetale beløbet fulgte af en kautionsaftale, som ifølge bestemmelserne i civillovbogen var gyldigt indgået, selv om skyldneren ikke havde haft kendskab hertil.
- 16 Frahuil iværksatte kassationsanke til Corte suprema di cassazione. Frahuil har i det væsentlige gjort gældende, at kautionistens indtræden i fordringshaverens rettigheder og iværksættelsen af regressøgsmålet mod hovedskyldneren ikke hviler på kautionsaftalen, men sker i henhold til lov, navnlig artikel 1949 et 1950 i civillovbogen. Assitalia har gjort gældende, at søgsmålet hviler på et kontrakt-mæssigt grundlag, fordi det, i overensstemmelse med bestemmelserne i civillovbogen, er den naturlige følge af kautionsaftalen.
- 17 Da Corte suprema di cassazione er i tvivl om, hvorledes konventionens artikel 5, nr. 1, skal fortolkes, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge følgende spørgsmål for Domstolen:

»Skal artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse, ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens

og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse, fortolkes således, at begrebet sager om kontraktforhold omfatter et krav, som en kautionist — som i overensstemmelse med en kautionsaftale indgået med en speditør har betalt en toldskyld, og som er indtrådt i toldmyndighedernes krav — gør gældende for domstolene inden for rammerne af et regressøgsmål iværksat mod ejeren af de indførte varer, som ikke er part i kautionsaftalen?»

Det præjudicielle spørgsmål

Spørgsmålet, om konventionen finder anvendelse

- 18 Da tvisten i hovedsagen angår inddrivelse af et beløb, der er erlagt som betaling af toldskyld, skal det indledningsvis afgøres, om tvisten henhører under konventionens anvendelsesområde.
- 19 I nærværende sag er søgsmålet iværksat mod en importør, der er toldskyldner, af en kautionist, der har betalt denne toldskyld til toldmyndighederne. Kautionisten har betalt i overensstemmelse med en kautionsaftale, hvorved kautionisten forpligtede sig til over for disse myndigheder at indestå for speditørens betaling af den pågældende toldskyld, som speditøren oprindeligt havde fået i opdrag af hovedskyldneren at erlægge betaling for.

- 20 I en sag som den foreliggende, som angår flere forhold dels mellem en offentlig myndighed og et privatretligt retssubjekt, dels mellem udelukkende privatretlige retssubjekter, er det nødvendigt at afgøre, hvilket retsforhold der består mellem parterne i tvisten, og at undersøge, på hvilket grundlag og efter hvilke nærmere regler søgsmålet er iværksat (dom af 14.11.2002, sag C-271/00, Baten, Sml. I, s. 10489, præmis 31, og af 15.5.2003, sag C-266/01, *Préservatrice foncière TIARD*, Sml. I, s. 4867, præmis 23).
- 21 Retsforholdet mellem Frahuil og Assitalia, som er de to privatretlige retssubjekter, der er parter i hovedsagen, er et privatretligt forhold. Således som det fremgår af forelæggelseskendelsen, har den part, der har iværksat søgsmålet, gjort brug af en søgsmålsadgang, der er tillagt ham som følge af den adgang til lovbestemt subrogation, der er fastsat i en bestemmelse i civillovbogen. Et sådant søgsmål er ikke et udtryk for udøvelse af nogen form for særlige beføjelser ud over dem, som følger af de regler, der finder anvendelse i forholdet mellem borgerne, og søgsmålet må derfor anses for at være omfattet af begrebet »borgerlige sager, herunder handelssager«, som omhandlet i konventionens artikel 1, stk. 1 (jf. i denne retning *Préservatrice foncière TIARD*-dommen, præmis 36).

Begrebet sager om kontraktforhold

- 22 Det følger af fast retspraksis, at begrebet »sager om kontraktforhold« skal fortolkes som et selvstændigt begreb ud fra konventionens opbygning og formål med henblik på at sikre en ensartet anvendelse af denne i alle de kontraherende stater. Begrebet kan derfor ikke forstås således, at der henvises til den kvalifikation, som i den nationale lovgivning, der finder anvendelse, gives af det retsforhold, der foreligger for den nationale retsinstans (jf. bl.a. dom af 17.6.1992, sag C-26/91, *Handte*, Sml. I, s. 3967, præmis 10, af 27.10.1998, sag C-51/97, *Réunion européenne m.fl.*, Sml. I, s. 6511, præmis 15, af 17.9.2002, sag C-334/00, *Tacconi*, Sml. I, s. 7357, præmis 19, og af 1.10.2002, sag C-167/00, *Henkel*, Sml. I, s. 8111, præmis 35).

- 23 Således som konventionen er opbygget, er reglen om, at kompetencen tilkommer retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, nemlig det almindelige princip, og det er kun i kraft af en fravigelse af dette princip, at konventionen fastlægger de udtømmende opregnede tilfælde, hvor en person alt efter sagens omstændigheder kan eller skal sagsøges ved en ret i en anden kontraherende stat. Kompetenceregler, der fraviger dette almindelige princip, kan derfor ikke føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, konventionen har for øje (jf. bl.a. Handte-dommen, præmis 14, og dommen i sagen Réunion européenne m.fl., præmis 16).
- 24 Det følger heraf, ligeledes i overensstemmelse med fast retspraksis, at begrebet »sager om kontraktforhold« i konventionens artikel 5, nr. 1, ikke kan fortolkes således, at det omfatter en situation, hvor der ikke foreligger en forpligtelse, som en part frivilligt har påtaget sig over for en anden (jf. Handte-dommen, præmis 15, dommen i sagen Réunion européenne m.fl., præmis 17, og Tacconi-dommen, præmis 23).
- 25 I den forbindelse er det i hovedsagen ubestridt, at Frahuil ikke har været part i den kautionssaftale, hvorved Assitalia påtog sig at indestå for Vegetoils betaling af toldskylden. Det fremgår imidlertid, at Frahuil havde givet Vegetoil i opdrag at forestå alle formaliteter i forbindelse med fortoldningen. Det tilkommer således den forelæggende ret at bedømme retsforholdet mellem Frahuil og Vegetoil med henblik på at afgøre, om Vegetoil inden for rammerne af dette retsforhold kunne indgå en aftale som den kautionssaftale, der foreligger i hovedsagen, for Frahuils regning.
- 26 Det følger af ovenstående bemærkninger, at den forelæggende rets spørgsmål skal besvares med, at konventionens artikel 5, nr. 1, skal fortolkes således, at begrebet »sager om kontraktforhold« ikke omfatter et krav, som en kautionist — som i overensstemmelse med en kautionssaftale indgået med en speditør har betalt en toldskyld, og som er indtrådt i toldmyndighedernes krav — gør gældende for

domstolene inden for rammerne af et regressøgsmaal iværksat mod ejeren af de indførte varer, hvis sidstnævnte, som ikke er part i kautionsaftalen, ikke har givet tilladelse til indgåelse af kautionsaftalen.

Sagens omkostninger

- 27 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Corte suprema di cassazione ved kendelse af 11. april 2002, for ret:

Artikel 5, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse, skal fortolkes således:

Begrebet »sager om kontraktforhold« omfatter ikke et krav, som en kautionist — som i overensstemmelse med en kautionsaftale indgået med en speditør har betalt en toldskyld, og som er indtrådt i toldmyndighedernes krav — gør gældende for domstolene inden for rammerne af et regressøgsmål iværksat mod ejeren af de indførte varer, hvis sidstnævnte, som ikke er part i kautionsaftalen, ikke har givet tilladelse til indgåelse af kautionsaftalen.

Jann

Timmermans

von Bahr

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. februar 2004.

Justitssekretær

Præsident

R. Grass

V. Skouris